

Lest, sett og hørt

Saddams krigskirurg

– Krigen tvang oss til å utføre inngrep vi aldri trodde vi kunne gjøre, forteller Ala Bashir. Som lege i Irak har han fått bryne seg på litt av hvert.

– Da krigen med Iran startet i 1980, ble sykehuset jeg arbeidet ved gjort om til militærpsykehus. De mest kompliserte skadetilfellene måtte vi ta oss av. Mange av skadene var ukjente for oss, med omfattende og kompliserte sår og brudd eller avkuttete armer og bein. Dermed ble vi tvunget til å utvikle nye teknikker, prøve og feile, og utføre inngrep vi aldri trodde vi ville gjøre, forteller Ala Bashir, som tok spesialistutdanning i plastisk kirurgi i Storbritannia i 1968–72. I 1981 gjennomførte han Midtøstens første vellykkede påsying av en avkuttet hånd.

I 1983, mens krigen mellom Iran og Irak raste, bestemte Saddam Hussein at noen av legene som hadde gjort en innsats for å redde soldaters og offiserers liv og lemmer, skulle hedres. 25 leger fra hele Irak, og fra ulike fagfelter, ble innkalt – deriblant Bashir. Men det var like mye maleriene hans som gjorde at Saddam Hussein ville ha Bashir som sin livlege.

– På den tiden kjente Saddam meg kun gjennom mediene, og bare som kunstner. Han snakket alltid pent om bildene mine, og hadde flere hengende i palassene sine – bilder han hadde forsynt seg av under utstillinger. Han ble svært overrasket da han kjente meg igjen, og skjønte at jeg også var lege, forteller Bashir. Dermed ble han utvalgt til å være en av Saddams nærmeste leger.

Saddam liker ikke leger

Bashir fortsatte arbeidet ved sykehuset. Som sjef for kirurgisk avdeling, president i den irakiske forening for plastisk kirurgi og direktør for sykehuset, hadde han nok å gjøre. Nå og da ble han tilkalt for å utføre inngrep på medlemmer av Saddams familie.

Saddam Hussein liker ikke leger, ifølge Bashir. Han mener de bare bruker ryktet til å manipulere mennesker, og at alt de tenker på er penger. «Selv om legene har god inntekt, vil de bare ha mer. Slik opptrer ikke personer i humanitære yrker,» mente Saddam.

– Så han likte meg nok bedre som kunstner enn som lege, tror Bashir.

Han understreker at han ikke var Saddams venn, og at han alltid takket nei da presidenten tilbød ham noe tilbake.

– Men jeg løy aldri for ham, påstår kirurgen.

Bashir er dessuten sikker på at det ikke finnes noen Saddam-kopier – i alle fall ingen *han* har laget.

Saddam mister en lillefinger

Under Golfkrigen, en februarkveld i 1991, ble Ala Bashir oppringt og tilkalt til sykehuset. Han fikk beskjed om at presidenten var alvorlig skadet og at han måtte innfinne seg umiddelbart.

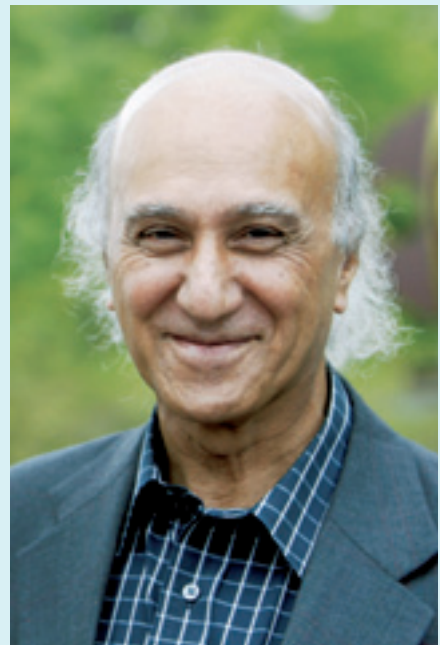
– Da jeg kom inn på operasjonssalen, så jeg Saddam liggende der på et bord, i militæruniform. Jeg trodde han var død, for han lå der livløs med blod i ansiktet og på hendene, forteller Bashir.

Men presidenten levde. Han var blitt utsatt for en bilulykke, og hadde fått et dypt kutt i haken – helt inn til beinet, et kutt i kinnet og i pannen, og høyre lillefinger var nesten kuttet av. Saddam bad Bashir om å sy pent og ikke legge på bandasje, for han skulle møte en av Mikhail Gorbatsjovs politiske rådgivere dagen etter, med TV-kameraer til stede. Ingen måtte se at han var såret. Bashir fullførte oppgaven, og påstår at ingen kunne se spor etter ulykken i Saddams ansikt på TV-skjermen dagen etter.

Manglet det meste

Under den åtte år lange krigen mot Iran utførte Bashir og kollegene hans 22 000 operasjoner. Mange av disse var kompliserte, og det var ikke alltid de hadde utstyret som skulle til. Han forteller blant annet om en ung mann som hadde fått begge hendene kuttet av.

– Jeg kunne sydd dem på igjen, men blodtypen hans var uheldig nok B-. Slikt blod var vi fullstendig tomme for. Dermed måtte jeg bare la hendene hans ligge, og sørge for at han overlevde. Det var en fortvilende situasjon, men bare én av mange, forteller Bashir. Sykehuset manglet stadig skalpeller, bandasjer, antibiotika og ulike

Ala Bashir har vært Saddams livlege i 20 år. Foto SCANPIX/Janne Møller-Hansen

medikamenter. Pasienter døde på operasjonsbordet fordi legene ikke hadde det de trengte av anestesimidler under og etter inngrepen.

Dagboknotater

I alle de årene han var lege for Saddam, førte Bashir dagbok. Det er derfor han har kunnet skrive boken *Saddams fortrolige* (1), i samarbeid med den norske journalisten Lars Sigurd Sunnanå, og ta med detaljerte beretninger fra mange år tilbake.

For øyeblikket bor familien i Storbritannia, mens han selv er bosatt i Qatar. Håpet er at han kan få arbeid og oppholdstillatelse i Norge. Han er allerede tilbudt jobb ved Colosseumklinikken i Oslo.

– Jeg har utført mer enn 12 000 neseoperasjoner og ansiktsløftninger i Irak. De er forfengelige der også, sier han og smiler mildt.

Eline Feiring

eline.feiring@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Bashir A, Sunnanå LS. Saddams fortrolige. Oslo: Cappelen, 2004.